

ANLATIM BOZUKLUKLARI

YAPISAL ANLATIM BOZUKLUKLARI

ANLAMSAL ANLATIM BOZUKLUKLARI

7. Sınıfta İşlendi.

Aşağıdaki bağlantından veya QR koddan geçen seneki konumuza ulaşabilirsiniz.

<https://bit.ly/AyhDrsn7SnfAnlBoz>

Duygu ve düşüncelerimizi karşımızdakine aktarırken kurduğumuz cümlelerin açık ve anlaşılır olması, gereksiz unsurlar taşımaması, çelişkili anlatımlardan uzak olması ve dil bilgisi açısından doğru olması gerekir. Cümlelerimiz bu özellikleri taşımadığında, anlatım bakımından bozuk olur; iletişim tam olarak gerçekleşmez.

A) Yapısal (Yapıya Dayalı) Anlatım Bozuklukları

1) Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

Özne-yüklem uyumsuzlukları üç şekilde ele alınır:

1.1) Kişi Bakımından Uyumsuzluk

Özne, tekil veya çoğul birden fazla kişiden oluşuyorsa ("ben ve sen", "sen ve o", "onlar ve Ali" gibi) yüklem çoğul kişiye göre çekimlenmelidir.

Örnek(ler)

- » **Ozan** ve **ben** birlikte koşuyorum. → Yanlış
- » **Ozan** ve **ben** birlikte koşuyoruz. → Doğru
- » Yarışmaya **o** ve **ben** katıldım. → Yanlış
- » Yarışmaya **o** ve **ben** katıldık. → Doğru
- » **Sen**, **ben** ve **Elif** aynı sınıfta. → Yanlış
- » **Sen**, **ben** ve **Elif** aynı sınıftayız. → Doğru

1.2) Tekillik-Çoğulluk Bakımından Uyumsuzluk

Özne insansa ve çoğulsa, yüklem tekil ya da çoğul olabilir ancak özne insan dışındaki varlıklara (hayvan, bitki, kavramlar...) yüklem daima tekil olur.

Örnek(ler)

- » **Öğrenciler** şimdi derstedirler. → Doğru
- » **Öğrenciler** şimdi derstedir. → Doğru
- » **Leylekler** göç etmeye başladılar. → Yanlış
- » **Leylekler** göç etmeye başladı. → Doğru

Not: Özne topluluk ismiyle yüklem tekil olur

- » **Bizim grup** sınava evde çalıştırıldı. → Yanlış
- » **Bizim grup** sınava evde çalıştı. → Doğru

Not: Saygı ve sitem gibi duyguların bulunduğu cümlelerde özne tekil olmasına rağmen yüklem çoğul olabilir.

- » **Sayın vali** iftar programımızda konuşma yaptılar. (Saygı) → Doğru
- » **Mikdat Bey** nihayet sınıfımıza teşrif ettiler. (Sitem) → Doğru

1.3) Olumluluk-Olumsuzluk Bakımından Uyumsuzluk

"Hiç kimse, hiçbirini, herkes, hepimiz..." gibi öznelerde yükleme dikkat etmeliyiz.

Örnek(ler)

- » Senin söylediğlerine **hiç kimse inanmadı**. → Doğru
- » **Hepimiz** oyun oynamayı severiz. → Doğru
- » **Hepimiz** oyun oynamayı sevmeyiz. → Yanlış
- » **Hiçbirimiz** oyun oynamayı sevmeyiz. → Doğru

2) Öge Eksiklikleri

Genellikle birden çok yüklemlü (sıralı) ve bağlacı olan (bağlı) cümlelerde öge eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozuklukları olabilmektedir. Cümlede kullanılması gereken bir ögenin bulunmaması, anlatım bozukluğuna yol açar.

2.1) Özne Eksikliği

Örnek(ler)

- » Kitaptaki hatalar düzeltilecek ve tekrar basılacak.
Yukarıdaki cümlede özne eksikliğinden kaynaklanan bir bozukluk söz konusudur. İlk cümledeki "**kitaptaki hatalar**" öznesi, diğer cümledeki "**basılacak**" yüklemine uymamaktadır. Bu da ifadeyi eksik bırakmıştır. İkinci cümleye özne getirerek bozukluğu giderebiliriz:
 - » Kitaptaki hatalar düzeltilecek ve **kitap** tekrar basılacak. (doğru)
- » Bahçenin çitlerini boyadık, çok güzel oldu. → Yanlış
- » Bahçenin çitlerini boyadık, **bahçe** çok güzel oldu. → Doğru
- » **Herkes** ondan nefret ediyor, yüzünü bile görmek istemiyordu. → Yanlış
- » **Herkes** ondan nefret ediyor, **hiç kimse** yüzünü bile görmek istemiyordu. → Doğru

2.2) Yüklem Eksikliği

Örnek(ler)

- » Eve geldiğimizde o odasına ben de mutfağa **geçtim**. → Yanlış
- » Eve geldiğimizde o odasına **geçti**, ben de mutfağa **geçtim**. → Doğru
- » 23 Nisan töreninde Toygar şiir sen de özlü sözler **okuyacaksın**. → Yanlış
- » 23 Nisan töreninde Toygar şiir **okuyacak**, sen de özlü sözler okuyacaksın. → Yanlış
- » Sabah kahvaltısında çay ve bisküvi **yedim**. → Yanlış
- » Sabah kahvaltısında çay **içtim** ve bisküvi **yedim**. → Yanlış

2.3) Nesne Eksikliği

Örnek(ler)

- » Ben sana inanır ve severim. → Yanlış
- » Ben sana inanır ve **seni severim**. → Doğru
- » Arabasına bakım yaptırip satacakmiş. → Yanlış
- » Arabasına bakım yaptırip **onu (arabasını)** satacakmiş. → Doğru
- » Kırtasiyeden kitap aldı, bir çırçılda okudu. → Yanlış
- » Kırtasiyeden kitap aldı, **onu(kitabı)** bir çırçılda okudu. → Doğru

2.4) Tümleç (Dolaylı Tümleç-Zarf Tümleci) Eksikliği

Örnek(ler)

- » Kütüphaneleri çok severim, her fırscatta giderim. → Yanlış
- » Kütüphaneleri çok severim, her fırscatta **oraya(kütüphaneye)** giderim. → Doğru
- » Bu dersi seviyorum ama bir türlü istedigim notu alamıyorum. → Yanlış
- » Bu dersi seviyorum ama **bu dersten** bir türlü istedigim notu alamıyorum. → Doğru
- » Bildiklerini bize anlattı, biz de para verdik. → Yanlış
- » Bildiklerini bize anlattı, biz de **ona** para verdik. → Doğru
- » Evin önünden otobüse bindim, iki durak sonra indim ve geldim. → Yanlış
- » Evin önünden **otobüse bindim**, iki durak sonra **otobüsten** indim ve **buraya geldim**. → Doğru
- » Çiçekleri çok sever, sürekli ilgilenir. → Yanlış
- » Çiçekleri çok sever, **onlarla** sürekli ilgilenir. → Doğru

2.5) Zarf Tümleci Eksikliği

Örnek(ler)

- » Kütüphaneleri çok severim, her fırscatta giderim. → Yanlış
- » Kütüphaneleri çok severim, her fırscatta **oraya(kütüphaneye)** giderim. → Doğru
- » Bu dersi seviyorum ama bir türlü istedigim notu alamıyorum. → Yanlış
- » Bu dersi seviyorum ama **bu dersten** bir türlü istedigim notu alamıyorum. → Doğru
- » Bildiklerini bize anlattı, biz de para verdik. → Yanlış
- » Bildiklerini bize anlattı, biz de **ona** para verdik. → Doğru

3) Çatı Uyuşmazlığı

Yan cümlenin yüklemi ile temel cümlenin yüklemi arasında uyum olmalıdır. Ya ikisi de etken ya da ikisi de edilgen olmalıdır.

Örnek(ler)

- » Sabah erkenden fırına **gidip** iki ekmek alındı.

Yukarıdaki cümlede "**gidip**" fiilimsi yan cümle oluşturur ve çatı olarak "etken"dir. Ancak cümlenin yüklemi (alındı) edilgen çatılıdır. Bu durumda fiilimsi ile yüklem arasında bir çatı uyumsuzluğu vardır ve bu durum anlatım bozukluğuna yol açar. Cümelenin doğrusu şöyle olmalıdır:

- » Sabah erkenden fırına **gidilip** iki ekmek alındı.

- » Bu hafta doktordan randevu **alarak** doktora gidilecekti. → Yanlış

- » Bu hafta doktordan randevu **alınarak** doktora gidilecekti. → Doğru

- » Bahçedeki otları **temizleyip** çöpe atılacak. → Yanlış

- » Bahçedeki otlar **temizlenip** çöpe atılacak. → Doğru

4) Tamlama Yanlışlıklarını

Genellikle isim ve sıfatların aynı tamlanana bağlanması veya tamlama eklerinin yanlış kullanımı sonucu oluşan bir anlatım bozukluğudur. Bu nedenle isimlerle sıfatların aynı tamlanana bağlandığı kullanımlara dikkat etmek gereklidir.

Örnek(ler)

- » Özel ve devlet okullarında okuyan öğrenciler sınava girebilecek. → Yanlış

- » Özel okullar ve devlet okullarında okuyan öğrenciler sınava girebilecek. → Doğru

- » En iyi yabancı ve Türk filmleri izleyici oylarıyla belirlendi. → Yanlış

- » En iyi yabancı **filmler** ve Türk filmleri izleyici oylarıyla belirlendi. → Doğru

- » Dağ ve nehir yatakları yerleşim için uygun değildir. → Yanlış

- » Dağ yamaçları ve nehir yatakları yerleşim için uygun değildir. → Doğru

- » Fen ve askeri liseler sınavda oldukça başarılı oldular. → Yanlış

- » Fen liseleri ve askeri liseler sınavda oldukça başarılı oldular. → Doğru

5) Ek Yanlışlıklarını

Cümle içerisinde bazı eklerin eksik ya da yanlış kullanılması anlatım bozukluğuna sebep olur.

Örnek(ler)

- » İnsan bilgi sahibi olmadığı konularda fikir beyan etmesi yanlıştır. → Yanlış

- » İnsanın bilgi sahibi olmadığı konularda fikir beyan etmesi yanlıştır. → Doğru

- » Biz okumasını sevmeyen bir milletiz. → Yanlış

- » Biz okumayı sevmeyen bir milletiz. → Doğru

- » Birçok insanlar bu konuda yanlıyor. → Yanlış ("Birçok" çoğul anlamda sahip olduğu için fazladan çoğul eki kullanılmaz)

- » Birçok insan bu konuda yanlıyor. → Doğru

- » Saçları uzun, yüzü de zayıf değildi. → Yanlış

- » Saçları uzundu, yüzü de zayıf değildi. → Doğru

- » Okben'in babası burada yillardır manavcılık yapıyor. → Yanlış

- » Okben'in babası burada yillardır manavlık yapıyor. → Doğru

6) Bağlaç Yanlışlıklarları

Olumlu ve olumsuz yargıları bağlayan bağlaçlar yanlış kullanıldıklarında anlatım bozukluğuna sebep olur.

Örnek(ler)

- » Ben yarın dışarı çıkamam ama evde yapılacak bir sürü işim var. → Yanlış
- » Ben yarın dışarı çıkamam çünkü evde yapılacak bir sürü işim var. → Doğru
- » Kitabı bir günde okuyup bitirdi fakat özetini de çıkardı. → Yanlış
- » Kitabı bir günde okuyup bitirdi **ayrıca** özetini de çıkardı. → Doğru
- » Adam, hiçbir konuda ne engel ne de sınır tanımıyor. → Yanlış
- » Adam, hiçbir konuda ne engel ne de sınır tanıyor. → Doğru
- » Çok yetenekli bir çocuk ancak bir o kadar da gayretli. → Yanlış
- » Çok yetenekli bir çocuk **ve** bir o kadar da gayretli. → Doğru

Ek olarak konuyu aşağıdaki konu anlatım videolarından izleyebilirsiniz:

Anlatım Bozukluğu 1: <https://youtu.be/veGJuNjaSNM>

Anlatım Bozukluğu 2: <https://youtu.be/EuLERoxLKLq>

Anlatım Bozukluğu 3: <https://youtu.be/EuLERoxLKLq>

Anlatım Bozukluğu 4: <https://youtu.be/xUmDEpgXtOk>

Anlatım Bozukluğu 5: <https://youtu.be/DghwK9u9F0Q>

Aşağıdaki çevrim içi testleri mutlaka çözün:

Test 1: <https://www.testlericoz.com/coz/8t011>

Test 2: <https://testleri.gen.tr/8-sinif-turkce-anlatim-bozuklugu-testleri-coz.aspx>

Test 3: <https://www.testkolik.com/8-sinif-turkce-anlatim-bozuklugu.html>

Test 4: <https://www.turkcedersi.net/8-sinif-yapisal-anlatim-bozukluklari-interaktif-test/>

Test 5: <https://testcoz.online/8-sinif-turkce-anlatim-bozukluklari/>

Test 6: <https://www.testhocasi.com/coz/8t002>